

Freja Marie Hegelund

Freja Marie Hegelund er uddannet antropolog fra Københavns Universitet og ph.d.-studerende ved Institut for Kulturgeografi på Lunds Universitet, hvor hun forsker i, hvordan lavbundslande opstår som politiske bekymringsgenstande gennem divergerende praksisser og vidensformer blandt forskellige aktører inden for den grønne omstilling af landbruget i Danmark. I 2017-18 var Hegelund bosat i Japan og undersøgte i den forbindelse, hvilke relationer, der udspiller sig i japansk badepraksis.

Keywords: Japan, vand, varme, badets kulturhistorie, den offentlige og private sfære, intim socialitet, kulturel sammenhængskraft, nationalidentitet

MERE END BARE ET BAD:

Intim socialitet i japansk badepraksis

Med afsæt i historiske og empiriske beskrivelser af offentlige og private badefaciliteter i Japan undersøger denne artikel kulturelle betydninger i japansk badepraksis.

Ved at undersøge nøgenhed og varmt vand som mediatorer for nærhed og intim socialitet i Japan, udfordrer artiklen grænserne mellem den private og den offentlige sfære samt det intime og sociale. Artiklen viser, at badepraksis i Japan knytter bånd både på individplan og mellem statsborgere og argumenterer for, at badning i Japan er mere end bare et bad: Gennem intim socialitet genereres en imaginær varme og forbundethed mellem mennesker, som er et vigtigt element i den kulturelle sammenhængskraft og nationalidentitet i Japan.

Indledning

“Da jeg havde født [i Danmark], sagde sygeplejersken til mig, at jeg ikke skulle bade babyen, før navlestrengen var faldet af. Det forvirrede mig meget, for i Japan bader vi spædbørn som noget af det første efter fødslen for at sørge for, at de er rene”, fortæller Emi. Emi er født og opvokset i Japan, men flyttede for fem år siden til Danmark, hvor hun mødte sin danske partner og stiftede familie. Jeg interviewer Emi om den japanske badepraksis, og Emi fortæller, at hun har oplevet store forskelle mellem Ja-

pan og Danmark i forholdet til vand og dets kulturelle betydninger: ”I Japan er der en stærk kultur for at bade hver dag – lige fra den dag, du bliver født. Her i Danmark har jeg lært, at babyer ikke er beskidte, og derfor ikke skal vaskes for tit. Det var faktisk et stort kulturшок for mig”.

Badepraksis i Japan beskrives ofte som en distinkt del af den japanske kultur.¹ Overalt i Japan – fra små bjerglandsbyer til Tokyos gigantiske storbymylder – er der næsten altid et offentligt badehus, kaldet *sentō* eller *onsen*, i nærheden. Som udefrakommende fremstår disse offentlige badeanstalter som vigtige sociale mødesteder for den gængse borger. Her mødes mennesker fra alle samfundslag omkring en intim praksis på lige fod med hinanden. Dette udfolder Emi under vores interview:

Det er et vigtigt socialt rum, hvor du kan tale med dine tætte venner eller familie, mens I bader. Vi bruger udtrykket *nōgent samvær [hadaka no tsukiai]* til at beskrive den tilstand, som baderummet åbner op for: Når man er *nōgen*, har man intet at skjule, og så er det nemmere at være åben omkring, hvordan man har det. På den måde er det også et sted, hvor du kan møde andre uden det hierarki, der ellers præger mange relationer i Japan. Jeg tror, det er derfor, at badet er så vigtig en del af den japanske kultur.

Som Emi beskriver i ovenstående citat, er det japanske samfund præget af stærke sociale hierarkier og normer for høflighed, der delvist opløses og omformes i den sociale badepraksis. Denne artikel undersøger de relationer og bånd, der opstår og knyttes mellem badende mennesker på tværs af social status, ud fra perspektiver på den private og den offentlige sfære samt idéer om intimitet og socialitet. Artiklen indledes med en begrebsafklaring af de forskellige typer af bad, der findes i Japan. Dernæst vil den historiske udvikling i badepraksissen i Japan blive beskrevet, hvorefter analysen udfoldes med udgangspunkt i empiriske beskrivelser baseret på kvalitative interviews, herunder et fokusgruppeinterview og to individuelle interviews foretaget i foråret 2023 med i alt seks informanter, der alle er født og opvokset i Japan og senere er flyttet til Danmark.² Artiklen undersøger japansk badepraksis som en socialsfære, der udflyder grænserne mellem det private og det offentlige. Badepraksissen behandles ud fra et begreb om intim socialitet, der udforsker, hvordan *nōgenhed* og varmt vand kan styrke forbindelsen og knytte bånd mellem mennesker både på individ- og samfundsplan. Således belyser artiklen badets betydninger for national identitet og kulturel sammenhængskraft i Japan.

1 Se bl.a. Clark 1994; Traphagan 2004; Butler 2005; Wynn 2014.

2 Fælles for informantgruppen er, at de er flyttet til Danmark enten på grund af arbejde i Danmark eller mødet med en dansk partner enten i Danmark eller i udlandet. Informanterne har boet i Danmark i mellem et og 30 år.

Mere end bare et bad: Fra renselsesritual til social praksis

In groups or alone, in steamy public bathhouses, large outdoor hot spring pools, and small private bathrooms Japanese immerse themselves daily in hot water. These ablutions do more than cleanse their bodies: the baths are imbued with meaning and symbols of Japanese culture. To take a bath in Japan with an understanding of the event is to experience something Japanese. It is to immerse oneself in culture as well as water.³

Sådan indledes antropologen Scott Clarks omfattende værk *Japan, A view from the Bath* fra 1994, der behandler og udforsker den japanske badekultur. Som Clark beskriver, finder den japanske badepraksis sted både i private hjem og i offentlige faciliteter, og en undersøgelse af denne kulturelle praksis kræver selvsagt en redegørelse for de forskellige typer af bad, der findes i Japan; navnlig de private hjemms *ofuro* og de offentlige badehuse kaldet *sentō* og *onsen*.

Ofuro, der betyder bad eller badekar, refererer til den type bad, som i dag er installeret i de fleste japanske hjem.⁴ Selve badet er typisk placeret i et separat rum for sig, der består af en bruser, hvor det er muligt siddende at vaske sig inden selve (kar) badet, samt et badekar med låg, som de badende – familiemedlemmer og eventuelle gæster – nedsænker sig i efter tur (se illustration 1). Låget afhjælper for megen varmeafgivning fra vandet, da det skal holdes varmt til hele familien, som oftest tager bad én ad gangen i det samme vand eller forældre og mindre børn sammen. Foruden det daglige aftenbad i hjemmet bliver badehuse åbne for offentligheden flittigt besøgt, hvoraf der findes to slags: I betalingsbadet *sentō*, der bogstaveligt talt betyder penge og bad, bliver vandet opvarmet kunstigt, hvorimod *onsen*, der refererer til varme kilder, får sit varme vand fra underjordiske, varme kilder.⁵ I de offentlige badehuse er der som i *ofuro* ligeledes områder, hvor man kan bruse og vaske sig siddende inden badet (se illustration 2). Derudover er der omklædningsområder samt forskellige kar enten udendørs eller indendørs, som man kan nedsænke sig i. De forskellige kar i *onsen* indeholder typisk forskellige former for mineralholdigt vand, der siges at have distinkte helsebringende effekter såsom at være fremmende for fertilitet eller antiaging.⁶ Ved nævnte fokusgruppeinterview beskriver flere af mine informanter virkningerne fra vandet som både godt for huden og blodcirkulationen, den generelle sundhed, smertelindring og luftvejs- og hudsygdomme. Derudover påstår den ældste person i informantgruppen, Yoko, grinende, at man “lever længere, hvis man bader regelmæssigt. Jo flere bade du tager, des længere lever du”. Hun fortsætter: “Japanere elsker at bade. Jeg er sikker på, at det er en af grundene til, at japanere bliver så

3 Clark 1994, s. 1.

4 Wynn 2014, s. 64.

5 Wynn 2014, s. 63-64.

6 Westrom 2018, s. 236-37.

[Ill. 1]: Ofuro i japansk lejlighed. Området til at vaske sig ses til venstre for badekarret, der er til at nedsænke sig i. Ophav: Wikimedia Commons.

gamle”. Der findes intet videnskabeligt belæg for dette, men udsagnene vidner om, at idéer om sundhed, det gode liv og velvære ofte knyttes til den japanske badepraksis.⁷ *Onsen* er ofte at finde uden for byerne i pittoreske omgivelser (se illustration 3) eller som del af faciliteterne i traditionelle, japanske kroer (*ryokan*). *Onsen* besøges som populære feriedestinationer, der særligt frekventeres af grupper, herunder familier og arbejdspladser, hvor elementer som sundhed og afslapning er i højsædet.⁸ *Sentō* derimod er oftest at finde i byerne, hvor de benyttes som socialt mødested i lokalsamfundet og som alternativ til badning i hjemmet.⁹ Både i hjemmet og i offentlige badehuse er det kotyme at skrubbe og vaske sig, før man sænker sig i et varmt karbad. Dette har til formål at holde vandet rent til de andre, der skal bruge vandet efterfølgende.¹⁰ Denne todelte badepraksis vidner om, at badet i Japan ikke kun har private, hygiejniske formål men også indbefatter andre vigtige aspekter såsom afslapning og socialitet, hvilket kan spores i det japanske bades kulturhistorie.

Set gennem en historisk linse kan den japanske badepraksis siges at indeholde tre overordnede betydninger: Renselse og renhed både i åndelig og hygiejnisk forstand; afslapning og terapi; samt socialitet og forbindelser og bånd til andre mennesker.¹¹ Udviklingen i og udbredelsen af en badekultur i Japan kan ifølge historikeren Lee Butler overordnet spores tilbage til buddhismens opkomst i det 6. århundrede og økonomisk fremgang i senmiddelalderen.¹² Med buddhismens indtog blev mange

7 For lignende empiriske eksempler på dette se Clark 1994; Westrom 2018.

8 Wynn 2014, s. 64; Westrom 2018, s. 237.

9 Westrom 2018, s. 236.

10 Westrom 2018, s. 233, 236; Clark 1994, s. 74.

11 Traphagan 2004, s. 53.

12 Butler 2005, s. 33.

Ill. 2. Sentō, japansk offentligt badehus. Til højre ses en række separate båse med brusere til at vaske sig inden nedsænkning i karrene til venstre. Takayama, Gifu præfektur, Japan. Ophav: Wikimedia Commons.

Ill. 3. Onsen, udendørsbad i Tsurunoyu Onsen. Gæster bader i traditionel udendørs varm kilde. De små spande og håndklæder (på gæsternes hoveder) er til at vaske og skruble sig med. Akita præfektur, Japan. Ophav: Wikimedia Commons.

badehuse bestående af vandkar og dampbad grundlagt i forbindelse med buddhistiske templer og klostre. Disse blev etableret på steder med adgang til varme kilder i undergrunden og var i første omgang tiltænkt religiøse overhoveder og eliten.¹³ Ved templerne havde badning en religiøs og rensende betydning, hvor primært præster brugte badet som rituel renselse inden religiøse ceremonier. Senere benyttede buddhistiske munke tilknyttet templerne yderligere badene til meditationer, hvormed betydningen af badet blev udvidet til også at omfatte terapeutiske og åndelige formål. Vandet fra de underjordiske kilder blev anset som værende helligt, og derfor åbnede badene med tiden op for rituelle renselser af fattige og syge for at fjerne den forurening, som død og sygdom blev anset for at bringe med sig. Denne velgørende praksis skulle skabe grobund for nyt liv og sundhed blandt udsatte grupper.¹⁴

Først i det 15. og 16. århundrede fik badet en social og afslappende værdi, hvor druk, spisning og spil blev en del af badepraksissen. Således blev badet et sted, hvor man kunne samles og socialisere, og dét at dele bad med andre blev i stigende grad almindeligt.¹⁵ Grundet økonomiske opsving i perioden og en voksende befolkning opstod der en efterspørgsel på badehuse, og antallet af de offentlige badeanstalter var i vækst.¹⁶ Det er også fra denne periode, at betegnelsen *sentō* første gang optræder i historiske skrifter om datidens badehuse.¹⁷ Badet var dermed ikke længere kun forbeholdt eliten, men blev en del af hverdagslivet for større grupper i urbane områder.¹⁸ Således blev personlig hygiejne, afslapning og socialt samvær med andre, som badehusene tilbød, et alment gode. Dette gjaldt dog primært for de øverste og mellemste klasser i byerne, da Japan på denne tid i Tokugawa og Edo-perioden fra 1603-1867 var præget af et stærkt hierarkisk system inddelt i klasser mellem borgerskabet, krigere, bønder, håndværkere, handelsfolk og landbyfolk. Badet for de mellemste klasser blev således udbredt, mens den laveste klasse af landbyfolk var ekskluderet fra badet som social underholdning.¹⁹

Frem til midten af det 19. århundrede var badning kønnene imellem det mest almindelige. Herefter blev flere statslige reguleringer sat i værk i et forsøg på at kontrollere en sekularisering af badepraksissen, herunder prostitution, som var udbredt på badeanstalterne, samt som reaktion på vestlige fordomme og beskrivelser af fællesbadet som promiskuøst, efter at en bølge af vestlig indflydelse skyllede ind over Japan i Meiji-perioden fra 1868-1912, som medførte nye udefrakommende repræsentationer af det japanske samfund.²⁰ Trods disse tiltag findes der til stadighed *onsen* uden

13 Butler 2005, s. 2-3, 5-6.

14 Butler 2005, s. 4; Moerman 2015, s. 77.

15 Butler 2005, s. 8, 19.

16 Butler 2005, s. 20-21, 33.

17 Clark 1994, s. 25.

18 Butler 2005, s. 8, 19, 35; Clark 1994, s. 29.

19 Clark 1994, s. 29.

20 Clark 1994, s. 22, 32-35.

kønsopdeling, selvom badet i dag almindeligvis praktiseres kønsopdelt.²¹ Meiji-periodens vestlige indflydelse satte skub i en modernisering og urbanisering, der medførte en massiv tilvækst i byerne, hvilket naturligt skabte et behov for offentlige badehuse, som i denne periode tredobledes i antal.²² Moderniseringen af det japanske samfund medførte nye kloaksystemer og vandværk, der førte til en større effektivisering i badehusene, hvor brusere med rindende vand blev installeret samtidig med, at lysere og renere bade faciliteter skulle byde de badende gæster velkomne som forbrugere og kunder i badene, der efterhånden fik et mere kommercielt islæt og formål.²³

Behovet for det daglige bad samt stigende økonomisk velstand i Japan omstrukturerede badekulturen fra Anden Verdenskrig og frem. Dette medførte en halvering i antallet af offentlige *sentō* samtidigt med, at antallet af private *ofuro* i hjemmene fordobledes i sidste halvdel af det 20. århundrede.²⁴ Omstruktureringen af *hvor* badet primært foregik – i private hjem eller på offentlige badeanstalter – har dog ikke ændret på, at badekulturen historisk set er kommet til at repræsentere en central del af beskrivelser af japansk kultur, som både mine informanternes udsagn samt ovenstående citat af Clark indkapsler. Badning i hjemmet har derved ikke erstattet vigtigheden af de offentlige badehuse. Dette ses endvidere på antallet af nyere offentlige bade faciliteter såsom saunaer, badelande og sundhedscentre, som er i vækst.²⁵ Derudover er nye såkaldte *super-sentō* åbnet, der i tråd med tidens tendenser omkring højteknologi og storbyliv indeholder en lang række kar med alt fra parfumeret vand, elektrostatisk vand, jacuzzier, barer, restauranter og underholdning, der skal tiltrække den yngre del af befolkningen og turister til disse ofte døgnåbne badehuse.²⁶ Badekulturens op-rindelse og sociale udvikling samt den senere udbredelse af bad i private hjem og fusionen over i moderne kultur kalder på spørgsmål om, hvordan intimitet og privatliv udfolder sig i et socialt rum i semi-offentlige faciliteter. Artiklens videre analyse vil derfor udforske, hvordan den japanske badepraksis bevirker en udflydning af grænserne mellem den private og den offentlige sfære i Japan.

Det private og det offentlige: Badet som liminalt rum

Som Emi berører i artiklens indledning, er socialitet med begrebet *nōgent samvær* en central del af badekulturen i Japan. Begrebet beskriver det ligeværdige forhold, der opstår mellem mennesker, når de er nøgne sammen, fordi statussymboler og klasseskel udvaskes.²⁷ Under fokusgruppeinterviewet foretaget i forbindelse med nær-

21 Clark 1994, s. 33.

22 Clark 1994, s. 42.

23 Clark 1994, s. 43-44.

24 Westrom 2018, s. 237; Traphagan 2004, s. 53.

25 Clark 1994, s. 81.

26 Wynn 2014, s. 71; Merry 2013, s. 2-3, 39-40.

27 Clark 1994, s. 73, 79, 114; Westrom 2018, s. 338.

værende undersøgelse beder jeg de fire deltagende om at uddybe dette. Informantgruppen er enige om, at nøgent samvær medfører en tæt(tere) forbindelse mellem i forvejen nære relationer, som styrkes i kraft af de tilstedeværendes nøgenhed. “[Når man bader og er nøgen med andre], har du intet at skjule. Du kan bare være dig selv. Du skal ikke være nogen eller noget andet,” uddyber Yoko, som flyttede til Danmark efter at have mødt sin danske partner i Japan for 30 år siden. Himari, der mødte sin danske mand i udlandet og sidenhen flyttede til Danmark for fem år siden, tilføjer: “Intet er hemmeligt længere [under nøgent samvær]. Du kan tale om alt”. Udsagnene giver udtryk for, at alle ydre lag – tøj såvel som social status – skrælles af under nøgent samvær, hvorefter personen bag står blottet “som sig selv”, befriet for hemmeligheder, værn og forventninger. Dette kobler Emi til fraværet af hierarkiske forhold mellem mennesker, som gør det lettere at sænke paraderne og være “åben omkring, hvordan man har det”. Yoko supplerer dette udsagn ved at understrege, at “alle er lige [for hinanden] i onsen”. Emi, Yoko og Himari beskriver dette skift som befriende og styrkende for tætte relationer. Anderledes skildrer etnolog Tine Damsholt skiftet i status i en badesituation mellem konferencedeltagere i en tyrkisk hamam i Istanbul.²⁸ Damsholt gengiver en badende konferencedeltagers “bratte fald i prestige”, idet han “den ene dag [var] en berømt professor (...) [og] den næste blot en lille mand med for stor mave”.²⁹ Således fordrer konteksten for relationen mellem de badende, hvorvidt fraværet af social status og hierarki opleves som egaliserende eller degraderende. Hvor det japanske samfund beskrives ud fra et hierarkibegreb [*jouge kankei*], der definerer sociale relationer og gruppedynamikker ud fra blandt andet rang, status og alder,³⁰ beskriver Damsholt konferencen (uden for badesituationen) ud fra et fravær af hierarkisk orden: “Alle deltagere var lige i relation til konferencen,” således at kønslige forskelle nedtonedes og negligeredes.³¹ Damsholt beskriver det bratte skift mellem den kønslige nedtoning i konferencelokalet, da forskernes analytiske indsigter frem for køn var centrale i modsætning til i hamam’en, hvor de kønslige forskelle pludseligt stod tydeligt frem grundet omklædningsforhold, blottet hud og fremtrædelsen af kropslige former.³² Den japanske badepraksis er i dag som tidligere beskrevet typisk kønsopdelt, hvorfor Damsholt kontekst af (u)synlige kønsforskelle ikke direkte kan overføres til nærværende undersøgelse. Mine informanter beskriver derimod det japanske bad ud fra et fravær social status og rang med fraværet af beklædning og de forventninger, som efterlades udenfor, hvormed de badende (for en gangs skyld) oplever sig selv som lige for hinanden, hvorimod social status skjules af beklædning i Damsholts undersøgelse. Baderummet og dets materielle situering kan dermed både bidrage til at skjule og eksponere aspekter, der præger relationerne mellem de ba-

28 Damsholt 2009.

29 Damsholt 2009, s. 108.

30 Wang 2020, s. 2-3.

31 Damsholt 2009, s. 90-91.

32 Damsholt 2009, s. 98-102.

dende uden for såvel som inden for baderummet. Som vist med sammenligningen mellem Damsholt og nærværende undersøgelse afgøres dette, samt hvordan eventuelle skift opfattes og opleves, af gældende sociale spilleregler i den givne kontekst. I det japanske bad befries de badende ifølge mine informanter for forventninger og sociale koder i det nøgne samvær, hvor baderummets fysiske grænser således spiller en afgørende betydning. Til trods for enigheden over for de lighedsskabende aspekter ved fællesbadning antyder disse udtalelser en høj grad af social disciplinering og internalisering af normer som beskrevet i forhold til hierarkibegrebet, der præger det japanske samfund. Clark noterer i den forbindelse, at selvom hierarkier og sociale grænser blødes op og udviskes i badepraksissen, forsvinder de ikke fuldstændigt.³³ I de private hjem er rækkefølgen af, hvem der bader til eksempel ofte bestemt ud fra det interne hierarki i familien,³⁴ og ligeledes kan der eksistere hierarkier mellem forskellige grupper af badende i offentlige badeanstalter, selvom relationerne inden for gruppen opleves som lige.³⁵ Disse gruppedynamikker vil jeg i det følgende udfolde. Til slut i indeværende afsnit vil jeg udfolde de disciplinerende aspekter ved badekulturen i forhold til socialisering og opdragelse af japanske borgere.

Forskellen mellem *dét*, der ligger *inden for* baderummet, og *dét*, der ligger *uden for*, kan belyses ud fra de japanske begreber *uchi* og *soto*, der beskriver en måde at organisere individ, socialt liv og samfund i forhold til hinanden. Antropologen Jane Bachnik udfolder *dét*, der ligger inden for (*uchi*) og *dét*, der ligger uden for (*soto*) – det være sig i forhold til individet, samfundet, en arbejdsplads, familien eller noget helt femte –³⁶ som en måde at situere mening og lokalisere noget i forhold til de omkringliggende, udenforstående omgivelser både på et fysisk, socialt og psykisk plan.³⁷ I sin undersøgelse af grænserne mellem *det private* og *det offentlige* samt *individ* og *samfund* i Japan argumenterer antropologen Inge Daniels for, at *dét*, der ligger inden for individet (*uchi*) herunder individets familie, hjem og nære relationer og *dét*, der ligger uden for individet (*soto*) i form af mere perifere relationer, fremmede og det øvrige samfund, er sociale og rumlige kategorier, der konstant smelter sammen.³⁸ Ved at koble begreberne om *uchi/soto* til klassisk teori om den private og den offentlige sfære, kan *uchi* overføres til en klassisk fremstilling af den private sfære, mens *soto* kan beskrives som den offentlige sfære. I tråd med Daniels beskrivelse af *soto* som omdrejende det omkringliggende samfund, argumenterer filosofen Hannah Arendt i værket *The Human Condition* fra 1958 for, at den offentlige sfære er dér, statsborgere samles som kollektiv. Det er ifølge Arendt i den offentlige sfære, at borgere relateres til hinanden og opdeles i mindre grupperinger.³⁹ På den anden side rummer den pri-

33 Clark 1994, s. 114.

34 Clark 1994, s. 69.

35 Clark 1994, s. 115.

36 Bachnik 1994, s. 7.

37 Bachnik 1994, s. 3.

38 Daniels 2008, s. 117.

39 Arendt 1958, s. 49-50, 52-53.

vate sfære ifølge Arendt de mere familiære relationer samt kropslige, biologiske og reproduktive processer,⁴⁰ hvilket minder om Daniels udlægning af *uchi* som det nære, familiære og hjemlige.

Kategorierne *uchi* og *soto* er blevet koblet til betydninger af 'selv' og 'samfund',⁴¹ hvorfor kategorierne kan beskrives som et kontinuum, hvor sociale relationer konstant vurderes på en skala fra nære, intime relationer til mere distante, autoritative relationer. *Soto* er kendetegnet i forhold til det disciplinerede og rationelle, hvorimod *uchi* betegnes mere som noget frit og spontant med plads til personlige idéer og individuelle følelser.⁴² På samme måde som mine informanter beskriver, hvordan det nøgne samvær i badepraksissen kan bløde op for det disciplinerende hierarki, der ellers præger det japanske samfund, viser Daniels, hvordan kategorierne *soto* og *uchi* er dynamiske. I entréen i de japanske hjem bliver det tydeligt, hvordan disse kategorier er overlappende: Daniels beskriver, hvordan entréen fungerer som et liminalt rum – et overlap mellem overgangen fra det offentlige *soto* til det hjemlige og private *uchi* inden for hjemmets fire vægge. At skifte fra udendørsfodtøj til indendørs sko er her en symbolsk handling, der gør det muligt at give slip på samfundet og træde ind i et rum, hvor sociale krav og forventninger ændres.⁴³ Som Emi, Yoko og Himari beskriver, er fraværet af beklædning i baderummet – ligesom skift af fodtøj i entréen – en måde at smide sin maske i form af tøj såvel som social status. Baderummet kan på samme måde ses som en arena, hvor det offentlige og det private smelter sammen, idet personer i dette sociale rum kan udfolde og styrke intime og private *uchi*-relationer i et semi-offentligt rum med lige adgang for alle.⁴⁴ Dette uddyber Yoko, idet hun fortæller om første gang, hun sammen med en specifik ven skulle besøge en onsen i Japan. Yoko fortæller, at selvom hun inden besøget betragtede venskabet som nært, var der alligevel en grænse, der skulle overskrides: "Jeg tager kun i onsen med mine tætte venner. Men det er altid lidt underligt første gang, man skal se sin ven nøgen og selv være nøgen over for sin ven. Det er lidt pinligt i starten, men det går over. Man vænner sig hurtigt til det". Himari supplerer: "Hvis man tager i onsen med sin ven, betyder det, at det er et virkelig tæt venskab, og man bliver kun tættere af at bade sammen". Samtlige deltagere i fokusgruppen er enige om, at venskabsbånd styrkes med fællesbadning, og at et af formålene med at bade sammen er at blive tættere. Ichika, som er den nyligste tilflytter til Danmark i informantgruppen, fortæller

40 Arendt 1958, s. 49, 72-73.

41 Bachnik 1994, s. 6.

42 Rosenberger 1994, s. 91.

43 Daniels 2008, s. 125-26; Daniels 2015, s. 49, 54.

44 Som tidligere nævnt er badning i offentlige badeanstalter typisk kønsopdelt i Japan, hvorfor der inden for samme kønsopdelte baderum ikke er "lige adgang for alle" i bogstavelig forstand. Derudover er personer med tatoveringer forment adgang, da tatoveringer anses som havende tilknytning til den japanske mafia, se Nootbar 2023. Yderligere skelner jeg her mellem offentlige og semi-offentlige rum, idet de deltagende i badningen aktivt vælger at træde ind i baderummet, hvorfor jeg betegner de offentlige badeanstalter som semi-offentlige.

videre, at besøg i fælles badehuse var en del af skoleudflugterne, da hun var barn: “Vi skulle altid bade sammen, når vi var på skoleudflugt (...). Du skulle også bade med personer, du ikke var tæt med, men vi blev tættere af at have været nøgne sammen, så det rystede os ligesom sammen”. I badets sociale rum foregår således en liminal overgang i relationen mellem de badende på et kontinuum fra *soto* til *uchi* – fra det fjerne og ydre til det nære og indre – i retning af stærkere bånd. I tråd med dette beskriver Arendt en *socialsfære*, der hverken er privat eller offentlig, men snarere er en sammensmeltning af begge sfærer.⁴⁵ Den japanske badepraksis kan i dette lys betegnes som en socialsfære, hvori kropslige og hygiejniske handlinger (såkaldte private praksisser jf. Arendt)⁴⁶ finder sted i en kollektiv (og offentlig) kontekst, hvormed badet kan siges at placere sig i et spændingsfelt mellem de klassisk set skarpt opdelte private og offentlige sfærer.

Foruden en liminal overgang inden for social status og relationer, rummer badet også pædagogiske praksisser, der klæder de japanske børn på til et liv i det japanske samfund. I badesituationen mellem barn og forældre øves sociale praksisser og færdigheder, inden de for alvor skal tages i brug ude i samfundet: Badesituationer er her ved en del af opdragelsen af japanske individer,⁴⁷ der kan ses som en overgangsfase fra barn til disciplineret borger i samfundet. Samtlige af mine informanter beretter om, at de som børn tog bad med deres forældre som en naturlig, tryk og omsorgsrig del af hverdagen: “Alle de gode minder, jeg har sammen med mine forældre, inkluderer at bade sammen. (...) Jeg håber, at min søn kommer til at få det på samme måde,” fortæller Yoko. Himari tilføjer: “Det var der [i badet], vi talte dagen igennem, og hvad der var sket i skolen,” uddyber hun. Emi fortæller, at badet er et sted, hvor forældre kan lære deres børn om gruppedynamikker. Hun nævner for eksempel at lære ikke at råbe, løbe rundt, at vaske sig grundigt af hensyn til andre, inden man går i de fælles badekar og ikke at sprøjte vand på andre. Clark beskriver på lignende vis badning i hjemmet som et rum for tillæring af sociale koder, hvor børn lærer, hvilke dele af kroppen, der er private og skal skjules, og hvilke, der må vises. Til eksempel lærer pigebørn i *ofuro*, at man ikke skal sidde med spredte ben, når man bader i *sentō* eller *onsen*.⁴⁸ Det private bad er således et rum, hvor kulturelle normer for blufærdighed tillæres og indlejres. Badning indebærer dermed en slags seksualundervisning, hvor børn dels lærer, hvordan man opfører sig sammen med andre samtidig med, at de får kendskab til biologi, kropskontakt og seksuelt helbred.⁴⁹ Anskues det kropslige som hjemmehørende i den private sfære,⁵⁰ synliggør badepraksissen i henholdsvis private og offentlige rammer således, hvad der kropsligt må vises, og hvad der skal skjules,

45 Arendt 1958, s. 28, 45, 69.

46 Arendt 1958, s. 72.

47 Clark 1994, s. 74.

48 Westrom 2018, s. 236.

49 Clark 1994, s. 80; Westrom 2018, s. 338.

50 Jf. Arendt 1958.

da badningen understreger vigtige sociale koder, som børn skal socialiseres ind i; hvad der tillæres i hjemmet, hvor badet foregår mellem barn og forældre, kan øves og praktiseres i *sentō* og *onsen*, hvor barnet indgår i en socialitet med andre udover familien. Denne dialektik mellem læring og praksis vidner om, at badepraksissen er afhængig af både de private og offentlige faciliteter, da der foregår vidt forskellige socialiseringer og disciplineringer i de to slags baderum, omend de som argumenteret for er overlappende og dynamiske.

Denne socialiseringsproces, der starter i den private sfære i hjemmet, kan ses som medskabende for den offentlige sfære i Japan, da badepraksissen indeholder læring omkring, hvordan man som borger i samfundet opfører sig. I tråd med dette foreslår sociologen Eiko Ikegami med begrebet *offentligheder* forskellige dynamiske sfærer, hvor kultur og identitet skabes.⁵¹ I forlængelse af dette peger sociologen Tatsuro Hanada på, at den offentlige sfære i Japan (*kugai*) ikke er en statisk men dynamisk størrelse; den offentlige sfære udvikler sig hele tiden i takt med kulturelle, teknologiske, sociale, politiske og økonomiske betingelser i tiden.⁵² Den offentlige sfære i Japan kan således ses som et rum, der medierer private og officielle sfærer og interesser,⁵³ hvilket det nøgne samvær og de pædagogiske praksisser i badepraksissen netop eksemplificerer. Fællesbadning mellem barn og forældre er dermed en betydningsfuld liminal praksis, som dels styrker båndet mellem forældre og barn men også fører barnet fra stadie som novice til dannet borger i samfundet. Badet som socialitets- og kulturbåren praksis har således både vigtige betydninger for de nære såvel som de fjerne relationer i Japan og er dermed med til at (re)producere centrale kulturelle aspekter i det japanske samfund. For at kunne belyse hvilke betydninger dette har for den japanske kultur og sammenhængskraft, vil jeg i det følgende afsnit udforske det varme vand, som indhyller badepraksissen, og hvilken rolle vandet udfylder i det nøgne samvær.

Det varme vand og intim socialitet

Vand er som videnskabeligt genstandsfelt blevet undersøgt som både ressource, metafor, netværk og non-human aktør såvel som i forbindelse med det sociale liv, der udspiller sig i og med det.⁵⁴ Vand kan dermed betragtes som mere end blot en ressource og som noget, der besidder agens, og hvori sociale relationer er indlejret.⁵⁵ Damsholt beskriver med afsæt i teori om performativitet og materialitet, hvordan baderummets materielle situering – herunder sved, damp, vand og nøgen hud – er med til at opløse

51 Ikegami 2000, s. 992-993; 2005, s. 7.

52 Hanada 2006, s. 613.

53 Welter & Newmark 2017:13; Ikegami 2000, s. 993.

54 Hastrup & Rubow 2014; Strang 2015; Hastrup & Hastrup 2016.

55 Swyngedouw 2004; Budds 2008, 2009.

og rekonstituere sociale konstruktioner i den tyrkiske hamam. Selvom Damsholts studie koncentrerer sig om gøren af køn og seksualitet blandt en gruppe forskere på en konference i Tyrkiet, kan det japanske baderums materielle situering på samme vis anskues som forandrende, opløsende og sammenfiltrende for de sociale relationer og konstruktioner omkring etikette, normer og status, der som beskrevet i forrige afsnit udspiller sig i det japanske samfund. Damsholt pointerer, at det ikke er noget enkelt element, der alene gør forskellen, men at forskellen udgøres af den specifikke sammenhæng, som de mange sammenflettede elementer indgår i.⁵⁶ Nøgenhed og det nøgne samvær, som forrige afsnit centrerer sig om, kan således ikke alene forklare badepraksissens potentiale til at forandre relationer. Snarere er der tale om en gensidig og kompleks afhængighed mellem subjekter, materiel situering og andre elementer.⁵⁷ Ligesom i Damsholts studie er en anden central materiel komponent i den japanske badepraksis det varme vand, som – sidestillet med nøgenheden – medvirker til at fæstne båndene mellem de badende i Japan. Tilbage i fokusgruppen spørger jeg derfor ind til, hvad selve badet betyder for de deltagende. “Det [at bade] giver en varm følelse,” siger Yoko og tilføjer: “Det er en måde at hygge sig på”. Varmen, som Yoko nævner, vækker genklang i andre undersøgelser af japansk kultur knyttet til hjemlighed.⁵⁸ I forlængelse af begrebet om nøgent samvær, som er udfoldet i artiklens første analysedel, kobler Daniels varmen fra vandet, som de badende kroppe deler, til idéer om intimitet og forbundethed.⁵⁹ Varmt vand er dog ikke bare varmt vand, for, som Yoko påpeger, skal vandet være “varmt nok”. Akari, der har boet i Danmark, siden hun for 14 år siden startede på højskole, tilføjer: “Hvis vandet ikke har den rigtige temperatur, får man ikke de ønskede virkninger af badet – så bliver man ikke frisk og opladet men bare trættede, end da man ankom”. Der er altså foruden en imaginær og følelsesmæssig varme i vandet også tale om en bestemt ønsket fysisk vandtemperatur. “Når jeg tager et bad i Danmark, er det ikke det samme som i Japan, for vandet kan ikke blive varmt nok. Det skal være 42 grader, ellers føles det ikke rigtigt. Og vandet mister hurtigt varmen. Så det er ikke det samme at bade i Danmark, som det er i Japan”, uddyber Yoko. På samme måde som Yoko og Akari beskriver, hvordan badning i specifikt varmt vand frembringer en varm følelse, viser antropologen Michael Westrom i sin undersøgelse af relationen mellem energiforbrug og badekultur i Japan, at kvaliteten af badet i høj grad vurderes ud fra de sensoriske oplevelser såsom følelsen, udseendet og lugten af vandet. Westrom konkluderer, at vandets materialitet i den forbindelse spiller en afgørende rolle for reproduktionen af dets kulturelle betydninger.⁶⁰ Den fysiske varme i vandet er således, som mine informanter beskriver, bestemmende for,

56 Damsholt 2009, s. 106.

57 Damsholt 2009, s. 109.

58 Se bl.a. Daniels 2015; Westrom 2018.

59 Daniels 2015, s. 51, 55-56.

60 Westrom 2018, s. 239.

hvilke følelser af intimitet, nærhed og social varme, et bad kan frembringe, samt om badet “føles rigtigt” og opfylder sine potentialer inden for hygge og samvær.

Ligesom Emi beskriver i artiklens indledning, er badning af nyfødte i varmt vand en måde at udvise affektion og varme følelser for barnet på, der stadfæster båndet mellem barnet og dets familie.⁶¹ Dette kan beskrives med begrebet *skinship* – en sammensætning af de engelske ord *skin* og *kinship*. *Skinship* stammer fra kulturpsykologien, men bruges i en japansk kontekst til at beskrive samhørighed og dybe sociale bånd primært mellem mor og barn, der opnås gennem kropslig kontakt.⁶² Nøgenhed i sig selv spiller utvivlsomt en central rolle for denne type nære samvær, men efter min vurdering er vandet og varmen endnu et element i badets materielle situering. Varmen er med til at skabe en intimitet mellem mennesker, der er baseret på en socialitet. Vandet som flydende materie indhyller de badende og forbinder dem socialt, og dét at bade i samme (varme) vand er således med til at forene folk. Den intimitet, som dermed opstår, beskriver sociologen Ken Plummer, der argumenterer for, at kroppe, følelser, identitet, relationer, interaktioner, samfund og fællesskaber alle er centrale aspekter i intimitetspraksisser,⁶³ hvormed intimitet bliver et relationelt anliggende.⁶⁴ Kropslige berøringer og den vekselvirkning, der opstår mellem det sociale og det intime, som badet danner ramme om, vil jeg i forlængelse heraf beskrive med begrebet *intim socialitet*: En fortrolighed mellem mennesker formet gennem (imaginær og fysisk) varme, der giver en intim, tryk og hjemlig følelse. Denne form for intime socialitet bliver af samtlige af mine informanter knyttet til badepraksissen på et personligt plan, men varmens kulturelle betydninger kommer også til udtryk på et samfundsmæssigt plan. Følgende afsnit vil derfor udfolde varmens betydninger for national sammenhængskraft ved at diskutere politiske kampagner, der vægter varme i forhold til kulturelle praksisser.

Varme som hjemlighed

Siden 2005 har det japanske miljøministerium lanceret kampagnerne *Warm Share* og *Warm Biz* med et formål om at reducere energiforbruget samtidig med at tilgode et kulturelt behov for varme i hjemmene og mellem mennesker.⁶⁵ Målet med kampagnerne beskrives som ”at kunne bruge vintertiden uden at være for afhængig af varmeapparater”, og kampagnerne ”indebærer en tilgang til energibesparelse, hvor man forsamles i det samme rum”,⁶⁶ for på den måde at *dele* varmen – deraf

61 Westrom 2018, s. 237; Daniels 2015, s. 48-49.

62 Gregory 2011, s. 180; Daniels 2015, s. 51; Traphagan 2004, s. 54; Westrom 2018, s. 238.

63 Plummer 2003, s. 13.

64 Dawson & Dennis 2020.

65 Japan for Sustainability 2013.

66 Japan Environment Quarterly 2013 (min oversættelse fra japansk).

warm share. Kampagnerne indholder en række forslag til at sænke varmekonsumet, herunder at invitere familie, venner og naboer på *nabe*; en populær japansk *one-pot* vintergryderet, hvilket vil have "et todelt formål af at spare på energien, da retten både genererer en indre, fysisk varme samtidig med, at man kan nyde et måltid sammen i godt selskab af familiemedlemmer, venner eller kolleger".⁶⁷ Dette vidner om, at samværet, der opstår med fysisk varme som omdrejningspunkt, er en vigtig kollektiv praksis, der søges opretholdt gennem kampagnerne. Ved at samles om en fysisk varmekilde, skabes også en imaginær varme, hvilket afspejler forrige afsnits pointe om, at temperatur og kulturel og social varme er gensidigt afhængige. Ministeriets kampagner akkompagneres yderligere af beskrivelser af fordelene for krop og sjæl ved badning i varmt vand. Det anbefales for eksempel at reducere tiden tilbragt i badekar, så der også er varmt vand til den næste badende.⁶⁸ Derudover bør man ifølge de japanske myndigheder installere et låg på sit badekar samt undgå pauser mellem familiemedlemmers individuelle bad for at holde på varmen i vandet til den næste, der skal i vandet. Endvidere anbefales det at foretage ekstra isolering af baderummet og dets vinduer for at forhindre tilstrømning af kold luft udefra.⁶⁹ Således bliver der fra politisk side lagt vægt på varme som noget kulturelt betydningsfuldt, der skal bevares og holdes på: Beparelser på varmeregningen må så vidt muligt ske på anden vis end at slukke for det varme vand eller droppe karbadet.

Det nærvær og samvær, som kampagnerne accentuerer, kan belyses med antropologen Michael Herzfelds begreb om *kulturel intimitet*. Ifølge Herzfeld er nationalstaten konstrueret ud fra en intimitet,⁷⁰ og med dette begreb tilbydes en forståelsesramme for reproduktionen af kulturelle stereotyper, og hvordan disse er med til at skabe en fælles og familiær socialitet på nationalt plan.⁷¹ Humor kan for eksempel ifølge Herzfeld være en måde at fremstille spændinger mellem bearbejdelsen og fornægtelsen af nationale tragedier, idet den fælles humor skaber en kulturel intimitet, der er central for reproduktionen af fælles nationale synspunkter og følelser.⁷² Kulturel intimitet er således en fortrolighed med sociale og kulturelle *brister*, som stiller en kollektiv forklaring eller forsoning til rådighed.⁷³ Selvom nationale tragedier og kollektive bevæg- og baggrund ligger uden for denne artikels fokus, tydeliggør kampagnerne *Warm Biz* og *Warm Share* i tråd med Herzfelds begreb, at den japanske badekultur på nationalt plan anses som en vigtig og prioriteret del af (re)produktionen af en særegen japansk kultur, der skaber kulturel sammenhængskraft. Dette lægger sig op ad diskussioner om skabelsen af nationalstaten og national identitet, hvor blandt andre historikeren Benedict Anderson med begrebet *forestillede fællesskaber* udfolder

67 Japan Environment Quarterly 2013 (min oversættelse fra japansk).

68 Ministry of the Environment 2016.

69 Ministry of the Environment 2016.

70 Herzfeld 2005, s. 13.

71 Herzfeld 2005, s. 3, 6.

72 Herzfeld 2005, s. 3.

73 Herzfeld 2005, s. 9.

nationen som skabt gennem medlemmers forestillinger om tilhørsforhold til hinanden på tværs af tid og sted etableret gennem blandt andet udviklingen af bogtrykkerkunsten og pressen snarere end gennem historie, særegen kultur og territorium i sig selv.⁷⁴ På lignende forestillet vis opretholder de japanske myndigheder en kulturel diskurs om, at blandt andet en aktiv deltagelse i badepraksissen er en vigtig del af den japanske kultur. Dette ses gennem iværksættelsen af kampagnerne, der ansporer til en prioritering af samvær centreret omkring varme. Ifølge Clark bliver dét *ikke* at deltage aktivt i badepraksis i de offentlige *sentō* nogle steder i Japan anset som værende asocialt og som en måde at melde sig ud af lokalsamfundet på.⁷⁵ Det sociale aspekt ved offentlig badning kan derved ses som en måde at udvise aktiv samfundsdeltagelse på, der skaber en følelse af (forestillet) fællesskab. De nationale kampagner bidrager til denne socialisering, og den politiske accentuering af varme praksisser kan således ses som en del af produktionen af en japansk nationalidentitet, der er med til at forme forestillinger om og følelser af nationalt fællesskab – eller kulturel intimitet. Ved at topstyre et narrativ om vigtigheden af varme for diverse kulturelle praksisser, som retfærdiggør et fortsat højt energiforbrug, forsøger den japanske stat at påvirke befolkningen til at deltage aktivt i badepraksissen – og i det japanske samfund som sådan. På samme tid bliver kampagnerne en politisk og offentlig indgriben i måder at være sammen på i private hjem, der forsøger at placere varmt samvær, herunder badning, som centralt for den japanske kultur som udfoldet på individplan. Dette kan ses som endnu en måde, hvorpå det offentlige flyder sammen med det private. Gennem varmekampagnerne og den afstedkomne intime socialitet er badepraksissen dermed med til at forbinde institutioner i samfundet med dets borgere.⁷⁶ På den måde kan idéer om japansk nationalidentitet og badekultur siges at være tæt forbundne og gensidigt afhængige af hinanden i deres opretholdelse og reproduktion. Dette kan belyses med Ikegamis begreb om *offentligheder* som dynamiske sfærer for kultur- og identitetsskabelse.⁷⁷ Badepraksis er således med til at danne japanske borgere, så de bliver en del af den samme kulturelle identitet og fællesskab. Dette fører dels de badende sammen i tætte(re) relationer og er derudover medskabende for en nationalidentitet, der blandt andet betoner fællesbadet som særegent kulturtræk.

Antropologen Lesley Wynn undersøger, hvordan den japanske badepraksis som en distinkt kulturel praksis er opstået dels ud fra historiske strømninger, som jeg tidligere har berørt, og dels ud fra nationalistiske idéer inden for Japan samt vestlige udefrakommende idéer om japanskhed.⁷⁸ Wynn peger her på, at nostalgiske repræsentationer er en central del af udformningen af en autentisk nationalidentitet.⁷⁹ Både

74 Anderson 2001; se også Giddens 1985.

75 Clark 1994, s. 57-58; se også Westrom 2018, s. 238; Wynn 2014, s. 62.

76 Jf. Habermas 1989.

77 Ikegami 2000, s. 992-993; 2005, s. 7.

78 Wynn 2014, s. 61.

79 Wynn 2014, s. 72-73.

mine informanternes udtalelser og de japanske myndigheders kampagner kan i tråd med dette ses som et udtryk for, hvordan både interne og eksterne forestillinger og forventninger er med til at forme, hvordan badekulturen fortolkes som en central del af den japanske nationalidentitet. Den japanske sociolog Yoshino Kōsaku definerer nationalisme som kollektive forestillinger, der beror på historiske og kulturelle karakteristika, der er særegne i forhold til andre grupper samt en stærk vilje til at oprette disse forskelle.⁸⁰ At etablere kulturelle særpræg som formet af et udefrakommende blik kan således være med til at forme, hvordan folk betoner deres egen kultur.⁸¹ Når Yoko under vores interview kobler dansk hygge og japansk badepraksis ved at udtale, at ”badning er en kulturel ting”, og at ”[et besøg i] onsen er den mest ultimative form for hygge, du kan finde i Japan”, kan det således ses som et udtryk for en måde at give mig som dansker (med en underforstået forventning om eller oplevelse af, at hygge for danskere er noget særegent kulturelt) et indtryk af, hvilken betydning badepraksis har for japansk kultur. Yokos sammenstilling af dansk hygge og japansk badekultur kan derudover ses som et udtryk for en øget refleksivitet omkring det japanske bades kulturelle særegenheder i mødet med dansk kultur og badepraksisser, der adskiller sig fra dem, hun kender fra Japan. Ved at interviewe japanske udenlandsdanskere mener jeg således at have fået indblik i både interne og eksterne forestillinger om den japanske badepraksis og dens kulturelle og nationale betydninger.

Ved at gøre den japanske badepraksis særegen i forhold til andre (bade)kulturer, kan badet ses som en indvielse i den japanske kultur. På samme måde som de japanske spædbørn nedsænkes i varmt vand som en måde at indvie dem i familien, bevirker deltagelse i japansk badepraksis en følelse af national identitet, hvor vandet socialt og intimt set indhyller de badende, mens varmen bidrager til at gøre dem til aktivt deltagende borgere i det japanske samfund. Bagsiden af dette er nødvendigvis en ekskludering af dem, der står uden for. Antropologen Thomas Hylland-Eriksen bruger metaforen *det omvendte køleskab* til at beskrive denne indbyggede dynamik i etniske og nationale fællesskaber: Jo stærkere – og varmere – et fællesskab er indadtil, jo mere lukket – og koldt – er dette fællesskab over for dem, der står udenfor.⁸² Den imaginære såvel som fysiske varme, der indhyller den japanske badepraksis er i dette perspektiv medskabende for en kulturel intimitet, som omslutter et forestillet, varmt fællesskab på nationalt plan, og samtidig potentielt ekskluderer de andre nationer, individer og grupper, der ikke er en del af denne praksis.

80 Yoshino i Hotaka 2012, s. 134.

81 Wynn 2014, s. 71.

82 Hylland-Eriksen 2005, s. 16.

Konklusion

Badning i Japan er, hvad Butler kalder en “social and cultural institution of significance,”⁸³ hvilket denne artikel har kastet lys over ved at undersøge badet som en kulturel praksis, der er med til at skabe national sammenhængskraft i Japan. Artiklen har vist, hvordan nøgenhed og intimitet har en udslagsgivende betydning for den type samvær, der udfolder sig i badet. Gennem nøgenhed giver de badende slip på forventninger, hierarki og sociale koder, hvormed der opstår en socialsfære, der udvander skellet mellem de klassisk skarpt opdelte private og offentlige sfærer. At træde ind i et rum af nøgent samvær – ligesom at skifte fra udendørsfodtøj til indendørssko i entréen – er med andre ord en liminal overgang, hvor det offentlige og det private smelter sammen, da personer i denne socialsfære kan udfolde og styrke intime og private relationer i et semi-offentligt rum. Som liminalt rum har badet derudover opdragende og pædagogiske formål om at føre børn fra stadiet som novicer til dannede borgere og aktivt deltagende i samfundet. Således bevirker baderummets fysiske grænser og materielle situering centrale betydninger for nøgent samvær og japansk nationalidentitet.

Foruden nøgenhed har artiklen argumenteret for, at varme er central for de følelser af samhørighed og intimitet, som badet skaber. Her er det vist, hvordan der både er tale om en imaginær og følelsesmæssig varme i vandet samt en bestemt ønsket vandtemperatur, der indhyller de badende og forbinder dem socialt og nationalt. Artiklen har argumenteret for, at den intime socialitet, der opstår gennem nøgen fællesbadning i varmt vand, skaber en hjemlighed i det japanske samfund, der foruden nære og intime relationer mellem familie og venner kan kobles til skabelsen af national identitet i Japan. Ved at kaste et blik på politiske kampagner omkring generering af varme inden for sociale praksisser har artiklen anskueliggjort, at der fra statslig side anføres et narrativ om, at deltagelse i den sociale badepraksis er en måde at deltage aktivt i samfundet på, og at reducere af energiforbrug ikke skal vægtes højere end intimt samvær. Ligesom badepraksissen udviser skellet mellem den private og den offentlige sfære på et individuelt og mellemmenneskeligt plan, smelter det private og det offentlige således også sammen på et nationalt plan; badepraksis er med til at skabe kulturel hjemlighed og intimitet, hvormed den offentlige sfære i Japan – inden for det semi-offentlige baderum – således bliver privat og intim. Den japanske badepraksis slører således skellet mellem den private og den offentlige sfære på flere niveauer men udviser også hierarkier og klasser mellem badende mennesker, hvilket skaber en national sammenhængskraft i denne kulturelle praksis, som de japanske borgere samles om. Artiklen har således argumenteret for, at badepraksis er med til at danne og skabe japanske borgere, der er en del af opretholdelsen og reproduktionen af kulturel og national identitet. Fra opdragelsen af børn i hjemmene til politisk topstyrede

83 Butler 2005, s. 35.

kampagner på samfundsplan bruges badet til at disciplinere og understøtte japaneres nationalitetsfølelse og sammenhængskraft, hvormed badepraksissen kan ses som en internaliseret del af den japanske nationalidentitet. Et bad i Japan er således meget mere end bare et bad; badet er et intimt rum, hvor socialt samvær i trygge rammer giver en følelse af hjemlighed – hvad end det er i vante rammer i hjemmet eller i det japanske samfund som helhed.

Litteratur

- Anderson, Benedict 2001: *Forestillede Fællesskaber: Refleksioner over nationalismens oprindelse og udbredelse*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.
- Arendt, Hannah 1958: *The human condition*. University of Chicago Press, Chicago.
- Bachnik, Jane M. 1994: "Introduction: Uchi/Soto: Challenging our Conceptualizations of Self, Social Order, and Language". Jane M. Bachnik og Charles J. Quinn (red.): *Situated Meaning: Inside and Outside in Japanese Self, Society, and Language*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey, s. 3-37. DOI: 10.1515/9780691194455.
- Budds, Jessica 2008: "Whose scarcity? The hydrosocial cycle and the changing waterscape of La Ligua river basin, Chile". Michael K. Goodman og Maxwell T. Boykoff (red.): *Contentious Geographies: Environment, Meaning, Scale*. Routledge, Abingdon, s. 59-68. DOI: [10.4324/9781315573953-13](https://doi.org/10.4324/9781315573953-13).
- Budds, Jessica 2009: "Contested H(2)O: science, policy and politics in water resources management in Chile". *Geoforum* 40, s. 418-430. DOI: 10.1016/j.geoforum.2008.12.008.
- Butler, Lee 2005: "Washing off the Dust: Baths and Bathing in Late Medieval Japan". *Monumenta Nipponica* (60)1, s. 1-41. DOI: 10.1353/mni.2005.0003.
- Clark, Scott 1994: *Japan, a view from the bath*. University of Hawaii Press, Honolulu. DOI: 10.1515/9780824863067.
- Damsholt, Tine 2008: "I hamam: Når det akademiske køn går i opløsning". Tine Damsholt; Dorthe Gert Simonsen og Camilla Mordhorst (red.): *Materialiseringer: Nye perspektiver på materialitet og kulturanalyse*. Aarhus Universitetsforlag, Århus, s. 89-116.
- Daniels, Inge 2008: "Japanese Homes Inside Out". *Home cultures* 5(2), s. 115-139. DOI: 10.2752/174063108x333155.
- Daniels, Inge 2015: "Feeling at home in contemporary Japan: Space, atmosphere and intimacy". *Emotion, Space and Society* 15, s. 47-55. DOI: 10.1016/j.emospa.2014.11.003.
- Dawson, Andrew og Dennis, Simone 2020: "Social Intimacy". *Anthropology in Action* 27(3), s. 1-8. DOI: 10.3167/aia.2020.270301.

- Giddens, Anthony 1985: *The Nation-State and Violence*. Polity Press, Cambridge, England.
- Gregory, Chris 2011: "Skinship". *HAU journal of ethnographic theory* 1(1), s. 179-209. DOI: 10.14318/hau1.1.007.
- Habermas, Jürgen 1989: *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Polity Press, Cambridge, England.
- Hanada, Tatsuro 2006: "The Japanese 'Public Sphere': the Kugai". *Theory, Culture & Society* 23(2-3), s. 612-614. DOI: 10.1177/0263276406023002108.
- Hastrup, Kirsten og Hastrup, Frida 2016: *Waterworlds: Anthropology in fluid environments*. Berghahn Books, New York. DOI: 10.1515/9781782389477.
- Hastrup, Kirsten og Rubow, Rubow 2014: *Living with Environmental Change, Waterworld*. Routledge, London. DOI: 10.4324/9781315797465.
- Herzfeld, Michael 2005. *Cultural Intimacy: Social Poetics in the Nation-State*. Routledge, New York. DOI: 10.4324/9780203826195.
- Hotaka, Tsukada 2012: "Cultural Nationalism in Japanese Neo-New Religions: A Comparative Study of Mahikari and Kōfuku no Kagaku". *Monumenta Nipponica*, 67(1), s. 133-157. DOI: 41686621.
- Hylland-Eriksen, Thomas 2005: "Risking Security: Paradoxes of Social Cohesion". Inaugural lecture Vrije Universiteit Amsterdam, 15/3 2005.
- Ikegami, Eiko 2000: "A Sociological Theory of Publics: Identity and Culture as Emergent Properties in Networks". *Social Networks* (67)4, s. 989-1024. DOI: 40971423.
- Ikegami, Eiko 2005: *Bonds of Civility: Aesthetic Networks and the Political Origins of Japanese Culture*. Cambridge University Press, Cambridge. DOI: 10.1353/jsh.2006.0098.
- Merry, Adam M. 2013: *More Than a Bath: An Examination of Japanese Bathing Culture*. CMC Senior Theses. Paper 665. Link: http://scholarship.claremont.edu/cmc_theses/665.
- Moerman, Max 2015: "The Buddha and the Bathwater Defilement and Enlightenment in the Onsenji engi". *Japanese Journal of Religious Studies* (42)1, s. 71-87. DOI: 43551911.
- Nootbaar, Julie Joy 2023: "No Tattoos in the Bath: An exploration into the histories of tattooing and bathing in Japanese culture and why the two don't mix in contemporary Japan". *Bulletin of Oita prefectural College of Arts and Culture* 60, s. 47-56.
- Plummer, Ken 2003: *Intimate Citizenship: Private Decisions and Public Dialogues*. McGill-Queen's University Press, Montréal. DOI: j.ctt130hj4x.8.
- Rosenberger, Nancy R. 1994: "Indexing hierarchy through Japanese gender relations". Jane M. Bachnik og Charles J. Quinn (red.): *Situated Meaning: Inside and Outside in Japanese Self, Society, and Language*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey, s. 88-112. DOI: 10.1515/9780691194455.

- Strang, Veronica 2015: *Water: Nature and Culture*. Reaction Books Ltd, London.
- Swyngedouw, Erik 2004: *Social Power and the Urbanization of Water: Flows of Power*. University Press, Oxford. DOI: 10.1093/oso/9780198233916.001.0001.
- Traphagan, John Willis 2004: "Culture and long-term care: the bath as social service in Japan". *Care management journals* 5(1), s. 53-60. DOI: 10.1891/cmaj.5.1.53.61263.
- Wang, Zi 2020: *The Discursive Construction of Hierarchy in Japanese Society: An Ethnographic Study of Secondary School Clubs*. De Gruyter Mouton, Berlin. DOI: 10.1515/9781501514876.
- Welter, Albert og Newmark, Jeffrey 2017: *Religion, Culture, and the Public Sphere in China and Japan*. Springer Singapore, Singapore. DOI: 10.1007/978-981-10-2437-5.
- Westrom, Michael 2018: "Bathing in Japan: Applying a practice theory vocabulary to energy use through ethnography". *Energy Research & Social Science* 44, s. 232-241. DOI: 10.1016/j.erss.2018.05.018.
- Wynn, Lesley 2014: "Self-reflection in the tub: Japanese bathing culture, identity, and cultural nationalism". *Asia Pacific Perspectives* 12(2), s. 61-78.

Websteder

- Japan for Sustainability 2013: *Japan's Environment Ministry Campaign Encourages People to Save Energy through 'Warm Share'*, https://www.japanfs.org/en/news/archives/news_id032625.html (Besøgt 7/5 2023).
- Japan Environment Quarterly 2013: *Climate Change Policies in Japan / What are COOL BIZ and WARM BIZ?*, <https://www.env.go.jp/en/focus/jeq/issue/vol03/feature.html> (Besøgt 7/5 2023).
- Ministry of the Environment. Government of Japan 2016. *Warmbiz*, <https://ondankataisaku.env.go.jp/coolchoice/warmbiz/info/20170214/index.html> (Besøgt 7/5 2023).

Billedkreditering

- Illustration 1: MC MasterChef (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Modern_Ofuro.jpg), „Modern Ofuro“, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/legalcode>.
- Illustration 2: Sanmai (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Modern_sento_at_Takayama.jpg), „Modern sento at Takayama“, <https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/legalcode>.
- Illustration 3: Markmark28 (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tsurunoyu_onsen_rotenburo2.JPG), „Tsurunoyu onsen rotenburo2“, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/legalcode>.

English summary

More than a bath: Intimate sociality in Japanese bathing practice

Based on historical and empirical descriptions of bathing practice in public bathhouses and private bathing facilities in Japan, this article examines cultural meanings embedded in Japanese bathing practice. The article explores the relation between Japanese bathing practice and notions of the private and the public spheres as well as intimacy and sociality. By studying naked skin and hot water as mediators of intimate sociality in Japan, the article challenges these dichotomies by showing that bathing practice in Japan produces strong bonds and familiarity among close relations as well as citizens. As such, Japanese bathing practice blurs the distinctions between the private, the intimate and the public. The article argues that bathing in Japan is more than just a bath: Intimate sociality in the bath generates an imaginary warmth and connectedness that are important aspects of cultural belonging and national identity in Japan.